

Nr 874

Av herr **Holmberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 77, med förslag till förordning om allmän arbetsgivaravgift, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1127 i Andra kammaren)

I årets finansplan ger finansministern uttryck för en ganska stor optimism beträffande konjunkturutvecklingen i första hand för Västeuropas del men även vad angår Sverige. Bl. a. räknar han med en ej obetydligt högre exportökning än enligt konjunkturinstitutets prognos. Han förutser också »en jämn och full sysselsättning 1968—1969».

För vår del har vi ej i samma grad som regeringen vågat sätta vår lit till att omvärlden skall reda upp våra svårigheter utan funnit det nödvändigt att vi själva tar itu med våra egna problem. Mer än någonsin har det synts oss nödvändigt att ett mer näringsvänligt klimat skapas, bl. a. genom att de hinder för näringslivet som har sin grund i den hittillsvarande ekonomiska politiken avlägsnas och ersättes med åtgärder som verkar i positiv riktning. Ej minst gäller detta på beskattningens område, där vi också framlagt konkreta förslag såsom t. ex. en omläggning av skatteskalorna och ett snabbt avskaffande av den 25-procentiga investeringsavgiften.

Synpunkter liknande dem av oss anförda har även framkommit från regeringen så närstående håll som Landsorganisationen. I sin bedömning (11 mars 1968) av den ekonomiska politiken och utsikterna för 1968 kommer sålunda LO fram till att »bedömningen i årets budget av den internationella konjunkturutvecklingen är något för optimistisk. Det finns knappast någon anledning att vänta någon förbättring av sysselsättningsläget, snarare då en ytterligare försämring.» I dagarna har vidare LO:s ordförande Arne Geijer såsom en åtgärd för att stimulera sysselsättningen rekommenderat en avveckling av investeringsavgiften.

Hur allvarlig situationen på sysselsättningsområdet är framgår av arbetsmarknadsstyrelsens statistik för året. De officiella siffrorna är för januari och februari 64 413 resp. 53 512. Därtill bör emellertid läggas antalet av dem som förlorat sin egentliga sysselsättning men erhållit hjälp av AMS via beredskaps- eller arkivarbeten eller genom s. k. arbetsmarknadsutbildning (s. k. omskolningskurser). Sammanlagt uppgår dessa till 53 569 resp. 63 606, varför det totala antalet blir 117 982 resp. 117 118.

Arbetslösheten under 1930-talet har under hela den efterföljande tiden

använts av den socialdemokratiska regeringen såsom exempel på vad den tidigare borgerliga regimen lett till. Låt oss därför redovisa siffror från de tre svåraste åren under nämnda decennium:

	Antalet hjälpsökande	Antalet hjälpta (reserv- och beredskapsarbeten, kurser, kontantunderstöd)	Återstående antal
1932	113 900	59 900	54 000
1933	164 100	105 100	59 000
1934	114 800	79 400	35 400
Med samma terminologi blir 1968 års siffror:			
Januari	117 982	53 569	64 413
Februari	117 118	63 606	53 512

Det bör beaktas att 1930-talets siffror avser årsmedeltal, medan 1968 års siffror avser månader då arbetslösheten normalt är högst. Det är vidare så att ca 85 % av de för 1968 »ej hjälpta» är anslutna till de inom fackförbunden uppbyggda arbetslöshetskassorna, till vilka även statsbidrag utgår. Över huvud taget är naturligtvis också samhällets resurser att på ett effektivt sätt bistå de oförvällat arbetslösa väsentligt större och metoderna härför väsentligt bättre än under 1930-talet. Även med beaktande av allt detta är jämförelsen mycket talande. Av de svåra åren på 1930-talet är det endast 1933 som visar ett högre antal »hjälpökande» än januari och februari månader 1968. Den socialdemokratiska ekonomiska politiken har visat sig misslyckad när det gäller att hålla den fulla sysselsättningen, trots att detta i alla möjliga sammanhang angivits som det väsentligaste för denna politik. Den inflatoriska politiken över huvud taget och högskattepolitiken i synnerhet har gjort att cirkeln nu är sluten.

I proposition nr 77 föreslås nu införande fr. o. m. den 1 januari 1969 av en löneskatt med belopp motsvarande 1 % av utgivna löner. Vidare föreslås att enskild rörelseidkare eller jordbrukare skall betala en egenavgift på 1 % av sin inkomst av rörelsen eller jordbruket.

Formellt har regeringen anknutit förslaget om löneskatt till det i proposition nr 100 framlagda förslaget rörande omläggning av den generella indirekta beskattningen från s. k. oms till mervärdeskatt. Vi avser att belysa denna sammanknytning i motion i anslutning till sistnämnda proposition och kommer här endast att uppehålla oss vid löneskatten som sådan. Innan dess vill vi dock något belysa *egenavgiften*. Denna skiljer sig från löneskatten såväl i fråga om motivering och verkningar som till konstruktionen.

Den officiella motiveringen för löneskatten är att skatten på investeringsvaror öppet avlyftes vid införandet av mervärdeskatt, vilket ej är fallet vid oms. För egenavgiften kan i allmänhet ej ens formellt angivas något sådant skäl.

Löneskatten beräknas i förhållande till utgivna löner — alltså ersättning för utfört arbete. Egenavgiften däremot utgår i förhållande till inkomsten av förvärvskälla — jordbruksfastighet eller rörelse. Till en del har denna inkomst sin grund i utfört arbete, medan den till annan del kan härröra ur kapital som nedlagts i förvärvskällan. Egenavgiften drabbar följaktligen i princip hårdare än löneskatten.

Löneskatten utgör liksom egenavgiften omkostnad i en förvärvskälla. Medan emellertid löneskatten kan nedbringas genom rationalisering och åtföljande minskning av arbetsstyrkan står ingen sådan möjlighet öppen beträffande egenavgiften.

Egenavgiften skulle sålunda närmast få karaktären av en speciell skatt på förvärvskällorna jordbruksfastighet och rörelse. De mindre enheterna skulle därvid komma att drabbas förhållandevis hårdast.

Vad härefter angår *löneskatten* kommer införandet därav att direkt öka ett företags omkostnader. Ökningen blir större ju fler anställda företaget har. Eftersom det ligger i varje företags intresse att söka hålla sina kostnader så låga som möjligt, skapas genom löneskatten ett incitament att minska antalet anställda. Det kan härvid bli fråga om att avstå från verksamhet som är minst lönsam eller att genom investeringar göra viss arbetskraft obehövlig. Tendensen till sådan — på längre sikt i och för sig önskvärd — rationalisering förstärkes i och med att den i omsen inbyggda investeringsavgiften avskaffas.

Efter hand torde löneskatten komma att övervältras. Beträffande konkurrensskyddade företag torde övervältringen komma att ske via prisbildningen. För företag vilkas priser bestämmas av den internationella marknaden kan övervältringen rikta sig mot t. ex. lönerna, särskilt i ett läge där en arbetstidsförkortning pågår.

I en konjunktur med överfull sysselsättning kan en löneskatt uppenbarligen vara motiverad såsom ett medel att söka skapa balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft. I dagens läge med dess mycket betydande arbetslöshet och risk för en ganska lång period av dämpad konjunktur är löneskatten direkt olämplig. Vad som nu behövs är åtgärder som kan öka sysselsättningen, icke sådana som ökar arbetslösheten. Man måste i sammanhanget hålla i minnet den sedan länge pågående betydande ökningen av svenska företags omkostnader, i första hand på grund av inflationen och det allmänna kompenstationstänkandet, i andra hand genom de ökade och ökande arbetsgivaravgifterna för sjukförsäkring och ATP. Dessa stigande omkostnader är i väsentlig grad skuld till de alltför många företagsnedläggningar och avskedanden som ägt rum under de senare åren. Löneskatten skulle accentuera dessa förhållanden, ej minst därför att den skulle försämra våra företags konkurrenskraft gentemot utländska företag. Exporten skulle försvagas och importen underlättas. Utöver det att svensk

produktion skulle få ytterligare avsättningssvårigheter skulle sålunda strävandena att förbättra vår handelsbalans undergrävas.

Med den ovisshet rörande konjunkturutvecklingen som måste råda även bland dem som ser mer optimistiskt på den närmaste framtiden är det över huvud taget olämpligt att fatta beslut rörande en skatteform av den typ löneskatten representerar så långt före den tidpunkt då skatten är avsedd att träda i kraft — den 1 januari 1969 — som blir fallet om riksdagen i maj månad bifaller propositionen nr 77. Detta kan komma att visa sig vara ett mycket olyckligt beslut.

Den kritik vi här riktat mot propositionen har väsentligen sin grund i den rådande konjunkturen och nuvarande sysselsättningssvårigheter samt våra farhågor för att situationen även under nästa år kan komma att bli mycket bekymmersam. Däremot innebär den inte att vi för all framtid vill avsvära oss möjligheten att genomföra en löneskatt. Såsom vi redan anfört kan en sådan vara motiverad i ett läge med överfull sysselsättning. Vi är medvetna om att samtliga demokratiska partier i riksdagen är besjälade av en önskan att komma till rätta med sysselsättningssvårigheterna. Måhända kunde då en för alla godtagbar lösning ligga i att nu antaga det framlagda förslaget till förordning om allmän arbetsgivaravgift utan att därvid besluta om tidpunkten för ikraftträdandet. Denna senare fråga skulle anstå till dess konjunkturen så förändrats att skattens återhållande verkan på sysselsättningen kan anses motiverad.

Genom ett dylikt förfarande kunde alla behövliga åtgärder för att snabbt sätta förordningen i kraft vidtagas. Samtidigt kunde fortsatta överväganden och eventuella utredningar äga rum i syfte att undanröja de olägenheter som är förenade med den föreslagna egenavgiften. Av de skäl vi ovan anfört rörande denna avgift finner vi det angeläget att en sådan översyn företages.

Löneskatten beräknas i propositionen inbringa 720 miljoner kronor på helt år varav ca 240 miljoner på budgetåret 1968/69. Ca 20 % härav torde emellertid utgöra löneskatt som skall inbetalas av staten och kommunerna. Återstående belopp är långt mindre än vad som må inrymmas i felräkningsmarginalen för en budget på över 38 miljarder kronor. Att i dagens lågkonjunktur öka totalbudgetunderskottet med ifrågavarande belopp kan snarast ha en gynnsam samhällsekonomisk effekt.

Skulle — mot vad vi här förmodat — en mer markant konjunkturuppgång inträffa under budgetåret 1968/69, skulle detta också innebära att statsinkomsterna bleve större. Om det trots detta skulle anses föreligga behov att ta in ett belopp motsvarande vad löneskatten skulle ge under budgetåret, bör enligt vår mening en justering av skattesatsen för mervärdeskatt ske. Denna skatt, som på grund av sin konstruktion kan ändras när som helst under det löpande budgetåret, är väl lämpad som konjunkturregula-

tor. Sett enbart från fiskal synpunkt finner vi denna skatteform klart vara att föredraga framför en löneskatt.

Åberopande det anförda hemställer vi,

att riksdagen, med avslag å förslaget i proposition nr 77 till ikraftträdandebestämmelser för förordningen om arbetsgivaravgift, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

1) att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen förslag om ikraftträdande av ovannämnda förordning först vid tidpunkt då konjunkturutvecklingen och sysselsättningssituationen kan göra arbetsgivaravgiften motiverad;

2) att Kungl. Maj:t måtte företaga en översyn av förordningens bestämmelser rörande egenavgiften i syfte att undanröja de med denna förenade olägenheterna.

Stockholm den 18 april 1968

Yngve Holmberg (h)

Gösta Jacobsson (h)

Carl Eskilsson (h)

Allan Hernelius (h)

Rolf Kaijser (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

G. Ivar Virgin (h)